

De metodiske principper i konsekvenspædagogikken

Af Jens Bay

Konsekvenspædagogikken er en socialpædagogisk tænkning, hvor der lægges vægt på at udvikle og styrke elevernes sociale væremåde, og dermed deres sociale samspil med andre mennesker. For at kunne benytte de metoder der er blevet udviklet, skal man hele tiden tage udgangspunkt i det handlingsorienterede grundsyn, som pædagogikken bygger på. Det er det grundsyn, som kaminer til udtryk gennem sætningen om, at "mennesket er det for andre, som det viser gennem sine handlinger".

Den handlingsorienterede arbejdsform og vægtlægningen af konsekvenser har til formål at styrke elevernes personlige og sociale udvikling. Herunder deres forståelse for, at de har ansvaret for deres personlige og sociale væremåde. Den vælger de, og den er hverken forudbestemt af sociale eller psykiske love. Derfor har de også ansvaret for den. Metoden er her, at vi i samtaler og dialoger med eleverne skal lægge vægt på, at de får skabt en sammenhæng mellem det de ønsker, og det, de gør. Heraf følger, at enhver af os har ansvaret for vores handlinger, og dermed for konsekvenserne af dem.

Under benyttelsen af metoderne er det vigtigt, at det sker gennem en forståelse for, at konsekvenser ikke har til formål at fa eleverne til at tilpasse sig, eller at straffe dem. Det er alene at få fastholdt de normer, som danner grundlaget for, at det sociale samspil på en skole, en arbejdsplads følger de almene normer, som er fremherskende i samfundet. Målet er at styrke den sociale handlingskompetence. Det er endvidere vigtigt i praksis at fastholde, at Konsekvenspædagogikken bygger på en individuel forståelse, og derfor er det vanskeligt at generalisere elevproblemer og de holdninger og metoder, der skal anvendes over for dem.

I den konsekvenspædagogiske arbejdsform skal der skabes grundlag for, at der sideløbende med den faglige læring også foregår en social læring, som har til formål at sætte eleverne i stand til at løse flere af de problematiske situationer, som det sociale

samspil med omgivelserne er udtryk for. Et TAMU-Center og andre pædagogiske virksomheder skal være en social aktivitet, som bygger på de krav og forventninger, der eksisterer uden for den pædagogiske verden. Det er forudsætningen for, at der kan skabes grundlag for udviklingen af en social forståelse, som har sammenhæng med den forståelse for en social væremåde, som kommer til udtryk i den omgivende verden. Her spiller det en afgørende rolle, at eleverne ikke bliver behandlet som personer, der "skal gøres sociale". De skal indgå i de normale sociale sammenhænge, som et fællesskab med andre bygger på, uanset om det er i en uddannelsesvirksomhed eller på en arbejdsplads. Metoderne skal benyttes som et redskab i forhold til denne læring, men ud fra den holdning, som Konsekvenspædagogikken er udtryk for. Målet er her den sociale handlingskompetence med udgangspunkt i pædagogikkens 7-punktsplan. Metoderne skal derfor ved siden af den faglige læring benyttes til at få gjort eleverne selvbestemmende, selvhjulpne, ansvarlige, troværdige, og til at udvise respekt, samarbejdsevne, modtagelighed. Det er de mål, som skal være med til at fastholde, at eleverne i deres handlinger fremviser en social væremåde.

Jens Bay januar 2005

OM HOLDNINGSSTYRING

Da Konsekvenspædagogikken bygger på et afgrænset menneskesyn, er forudsætningen for den pædagogiske ledelse, at samspillet med eleverne bygger på en forpligtende holdning, hvorudfra det kan diskuteres og fastsættes, hvad der er rigtigt eller forkert i en pædagogisk sammenhæng. En pædagogisk holdning skal i praksis fungere som et overordnet styringsinstrument for den daglige pædagogiske virksomhed, og samtidig danne grundlag for en uddelegering af det pædagogiske ansvar. Samtidig skal den være med til at forhindre udviklingen af en pædagogisk pluralisme eller forvirring, hvor alle holdninger er lige betydnings- og værdifulde. Endvidere sigter holdningsstyring mod at lade den "vedtagne" pædagogik være det redskab, som i hverdagen regulerer samspillet mellem skole og elev. Holdningsstyring forudsætter en gennemtænkt pædagogisk ide, hvor der er en sammenhæng mellem filosofi, teori og dataplan. Ved at arbejde ud fra en afgrænset holdning, hvor man også på et videnskabeligt plan kan argumentere for holdningen, får man etableret et omgangssprog, der kan danne grundlag for en faglig samhörighed. Man forstår hinanden, herunder også i forhold til, hvad man er uenig om.

Opmærksomhedspunkter:

- at man som pædagog skal kunne skelne mellem private, subjektive holdninger og pædagogikkens menneskesyn og formålsbestemmelse
- at man selv skal gøre en indsats for at forstå pædagogikkens grundlag i et sådant omfang, at man kan gøre brug af den i praksis
- at man skal undlade at omdanne holdninger til fastlåste regler.

OM METODERNE

Der findes ikke i Konsekvenspædagogikken en bestemt manual for hvilke metoder, man skal anvende. Problemet er, at en metode som kan være god over for en elev i en bestemt handlingssituation, ikke nødvendigvis er god over for en anden elev i en tilsvarende situation. Det afhænger af elevens kapacitet (modenhed, forståelse og erfaring) og samtidig også af, hvor langt eleven er i uddannelsen. Hvis en elev ofte møder for sent i den indledende del af uddannelsen, vil man vælge en procesorienteret metode i modsætning til den elev, der gør det samme i slutningen af uddannelsen, hvor man vil vælge en grænsesættende metode (her og nu-ændringen). Men heller ikke det er udtryk for en regelfastsættelse, men alene udtryk for, at I må forvente, at den elev der næsten er færdiguddannet, også har opnået en støtte social handlingskompetence. Derfor skal I stille anderledes og mere vidtgående krav i forhold til social væremåde. I modsat fald vil der være tale om regelstyring og ikke holdningsstyring.

Opmærksomhedspunkter

- at den individuelle tilgang, i modsætning til en kollektivistisk, er en hjørnestein i den konsekvenspædagogiske tænkning,
- at metoderne skal benyttes for at eleverne kan opnå en social læring, og ikke som et led i en adfærdsregulering, hvis mål er tilpasning,
- at eleverne aldrig må udsættes for pædagogiske konsekvenser, som de ikke havde viden om på forhånd, da de kun kan tage ansvar for de konsekvenser, som de selv vælger,
- at metoden ikke kan ses uafhængigt af holdning og menneskesyn

OM PROCESBEGREBET

Den eneste fællesnævner er, at man i enhver relation til eleverne skal tage udgangspunkt i deres handlinger set i forhold til de sociale normer, regler, aftaler, og de væremåder, som danner grundlag for samspillet mellem skolen og eleverne. Herunder benytte dem som et led i de processer, som kunne være med til at udvikle elevernes personlige ansvarsfølelse og sociale handlingskompetence. En proces er ikke et disciplineringsredskab, men nærmere udtryk for en situation, hvor man som pædagog forsøger at få skabt en erkendelse hos eleven, som kan være med til at skabe en ny og dermed en anderledes forståelse i forhold til andres forventninger og krav. Det kan f.eks. være samtale om en ændret væremåde i form af en større tolerance over for andre elever, eller påtage sig et større ansvar for egne handlinger. Pædagogik er i denne sammenhæng et forsøg på at skabe processer, som flytter eleven fra et sted til et andet, uden at man har indflydelse på resultatet. Derfor skal man altid være opmærksom på, at når der igangsættes en proces, er det eleven som afgør, hvad slutresultatet skal være, da det i sidste ende er eleven, der vælger handlinger på baggrund af de muligheder og konsekvenser, der vil være ved fortsættelse af den intolerante væremåde.

Opmærksomhedspunktet:

- at når man benytter konsekvenspædagogiske metoder, har det til formål at igangsætte processer med vægt på den sociale væremåde, at processer ikke handler om disciplinering, men om den enkelte elevs personlige og sociale udvikling,
- at det er eleven som vælger sin egen væremåde og dens konsekvenser.

KONSEKVENSBEGREBET

Det er et af de vigtigste metodiske redskaber i Konsekvenspædagogikken. Det er udviklet ud fra den opfattelse, at det afgørende for den sociale udvikling er de lang- og kortsigtede konsekvenser, der er forbundet med de handlinger, som personer foretager sig. Det er ikke udviklet for at opfinde den konsekvente pædagog eller for at skabe et værktøj til "adfærdsregulering" og styring, men for at imødekomme den konsekvenshed der er i tilværelsen. Begrebet er nøje bundet til handlingsbegrebet, hvor det af pædagogikken fremgår, at det specielle ved handlinger, ikke er handlingerne i sig selv, men derimod deres konsekvenser.

Herunder skal det hele tiden fastholdes, at det er eleven som vælger handlingen, og dermed også har ansvaret for de medfølgende konsekvenser for dem selv og for andre. Derfor kan handling, ansvar og konsekvens ikke adskilles. Det skal om konsekvensbegrebet tilføjes, at det traditionelt opfattes som et negativt begreb, selv om der formentlig findes næsten flere positive end negative konsekvenser af menneskelig handling. Man skal i dagligdagen hele tiden have for øje, at konsekvens betyder 'følgerigtigt', og derfor er det vigtigt, at konsekvenser bindes sammen med handlingen, og at de er "følgerigtige".

Opmærksomhedspunkter:

- at "konsekvens" betyder følgerigtigt, og det gør, at konsekvenser skal være logiske i forhold til elevens handling og pædagogikkens holdning
- at konsekvenser bindes sammen med elevens handlinger,
- at konsekvenser aldrig må kunne tolkes eller opfattes som en straf.

OM KONSEKVENSORIENTERING

Er den mest åbne form for metode. Den sigter alene mod at opnå en dialog med eleven med henblik på at gøre opmærksom på, hvad konsekvensen af en bestemt handleform kunne blive. Det kan f. eks. være en elev, der ikke ønsker at indordne sig og arbejde under de betingelser, der er på en arbejdsplads, og derfor udebliver eller ofte melder sig syg, eller benytter enhver mulighed for at undvige de naturlige og logiske krav om en personlig indsats. Her handler det om at igangsætte processer, der kan få eleven til at forstå, hvad de langsigtede konsekvenser af en sådan væremåde kan blive både på kort og på længere sigt. Typiske emner for konsekvensorientering vil på en uddannelsesinstitution være at synliggøre over for eleven, hvad den kortsigtede konsekvens ville kunne blive, hvis "vedkommende ikke viser et større engagement i sin egen læring". Det kunne være i form af, at deres uddannelsesforløb bringes til ophør, og herunder oprulle de mere langsigtede konsekvenser, hvis man ikke opnår en uddannelse. Det skal her understreges, at det er op til eleven i sine handlinger at afgøre, om det skal blive konsekvensen. Målet er at få eleven til at se sig selv med andres øjne, og herunder blive mere opmærksom på sammenhæng mellem handling og konsekvens.

Opmærksomhedspunkter:

- at man over for eleverne i højere grad skal bruge begrebet "følger" end konsekvenser, da konsekvens er et professionelt begreb,
- at man bruger tid på at tale med eleven om handlemuligheder og følger, og undlade at gøre dem til "en ordre"

OM APPEL, ANMODNING OG PÅBUD

Denne metode opfattes som en af de vigtigste i den konsekvenspædagogiske procesforståelse, da den sigter mod at skabe udvikling og ansvarlighed, eller snarere mod at påbegynde en proces, hvor eleven bliver sig bevidst om ansvaret for sin egen udvikling. Forudsætningen herfor er dog, at appel-anmodning-påbud gennemføres som et helhedspræget og sammenhængende forløb med det formål, at få ændret ved en uhensigtsmæssig udvikling, eller også at få styrket de potentialer, som eleven viser sig at være i besiddelse af. Der kan f. eks. være tale om en elev, som kan mere end det, der kommer til udtryk i handlingen i form af at være mere initiativrig og selvstændig. I sådanne situationer kan appellen bruges til at få "den skjulte kompetence" frem hos den lidt tilbageholdende elev. Men det kan også være en metode i forhold til eleven som i hele sit handlingsmønster viser ikke at være indstillet på at tage ansvar for sin egen kvalificering. Arbejdsaktiviteter gennemføres uengageret, og eleven hopper med på enhver form for social uro i gruppen, uden dog at være ledende. Her kan processen starte med en indgående samtale, hvor eleven direkte bliver spurgt om grundene til det manglende engagement, og efter samtalen fremsætter man en APPEL om at ændre udvikling. Såfremt der ikke sker ændring, er næste akt ANMODNINGEN om ændring af udviklingen. Den fremsættes meget direkte med henvisning til den samtale, der endte op i appellen, og er derfor hverken "samtalende" eller "dialogsøgende", men i langt højere grad bydende. Sidste led ved et fortsat negativt handlingsmønster er PÅBUDET, som gennemføres efter en ny samtale, der afsluttes med, at eleven påbydes en øjeblikkelig ændring af sit udviklingsmønster, da konsekvensen ellers er en afskedigelse fra uddannelsesgruppen. Det er vigtigt her, at få gjort påbuddet handlingsorienteret og faktisk i form af, at eleven er klar over hvilken handling der vil føre til konsekvensen.

Opmærksomhedspunkter:

- at APPELLEN, som det ligger i ordet, er den meget åbne form, hvor man som pædagog henviser til, at eleven kan noget andet, end det, som vedkommende viser. Den skal gennemføres i en dialog med eleven og med en klar henvisning til de begivenheder, som danner grundlag for samtalen. Herunder skal elevens opfattelse efterspørges for at give eleven muligheder for at komme med begrundelsen for sin væremåde. En sådan samtale skal afsluttes med en konklusion, som sigter mod forandring. Den kan/ skal gennemføres i form af en personlig samtale, hvor man som pædagog påtager sig rollen som den, der på den ene side lytter, og på den anden side appellerer om ændring i den hidtil viste væremåde.
- at ANMODNINGEN benyttes som en opfølgning på forventninger, som kom til udtryk i forbindelse med appellen om en ændret udvikling. Det er en mere kontant og kort samtale, hvor eleven anmodes om at ændre udvikling med henvisning til den tidligere samtale. Den kan/ skal gennemføres i en kortform, og ikke i form af en samtale
- at PÅBUDET bruges som sidste led i denne proces i form af at påbyde eleven at ændre udvikling. Herunder er det vigtigt, at det ideliggøres hvilken konsekvens, som vil være følgen, hvis eleven fortsætter med den udvikling, der skabte grundlaget for appellen. Denne del skal gennemføres i form af en personlig samtale med vægt på konsekvenserne, hvis udviklingen fortsætter.

OM KONSEKVENSPÅPEGNING

Den er blevet udviklet som et metodisk begreb i Konsekvenspædagogikken med det formål at gøre eleverne konsekvensorienterede. Målet er enkelt sagt, at bistå eleverne med at få udviklet evnen til at udskyde de handlinger, de vil foretage sig, indtil de har overvejet de kort- og langsigtede konsekvenser af dem. Metodisk set anvendes det i praksis ved, at en elev får en forståelse for, at gentagelse af en bestemt handling vil føre til den og den konsekvens, både når det handler om den positive og negative side ved deres væremåde. Formålet er at gøre bevidst om, at hvis man vælger handling, vælger man også konsekvens, og at være ansvarlig for sine handlinger er at tage ansvar for konsekvenserne af dem. Konsekvenspåpegning skal aldrig bruges for at undertrykke eller disciplinere eleven, men for at tilføre ansvar for valg af handling. Konsekvenspåpegningen vil være en typisk opfølgning på en samtale, hvor metoden er "konsekvensorientering". Men konsekvenspåpegning er også det, der finder sted i "påbudet" efter gennemførelse af "appellen" og "anmodningen". Kun i sjældne tilfælde skal konsekvenspåpegningen benyttes som første led.

Opmærksomhedspunkter:

- at metoden har udgangspunkt i en konkret begivenhed, som har en sådan karakter, at eleven skal gores bevidst om følgerne af en gentagelse
- at metoden kun skal benyttes i det omfang man må forvente gentagelse af en tilsvarende handling. 1:1 at metoden skal benyttes i en tidsbegrænset periode, så den ikke glemmes af eleven eller faglæreren/pædagogen.

OM KONFRONTATION

Det er et metodisk begreb, som er blevet udviklet med det formål at konfrontere en person med et bestemt handlingsmønster for at fremkalde en konflikt. Det kan bl. a. komme til udtryk ved, at en person netop bliver konfronteret med, at vedkommende siger eet, men gør noget andet. Det kan også være et spørgsmål om at blive konfronteret med et bestemt socialt udviklingsmønster, eller en dårlig vane, hvor man bliver gjort bevidst om, hvad de mere vidtrækkende konsekvenser er, hvis man ikke ændrer handlingsmønster. Det skaber en konflikt hos personen, og andres synliggørelse vil sandsynligvis medføre forandring. Konfrontationen benyttes bl.a. som en del af den proces, som i Konsekvenspædagogikken kaldes "Konfrontation — konflikt — forandring" og er derfor nøje bundet til konfliktteorien og den personlige læring. Der gennemføres en konfrontation over for en elev med udgangspunkt i nogle bestemte handlinger for at få sat eleven i en konfliktsituation ("skal jeg fortsætte udviklingen eller skal jeg gøre noget andet"), der medfører et valg og dermed forandring i udviklingen. Enten i form af at eleven fortsætter udviklingen, men nu er mere bevidst om den, eller også ændrer udvikling.

Opmærksomhedspunkter:

- at en konfrontation har til formål at gøre bevidst om sin væremåde,
- at metoden alene har som mål at skabe en indre proces hos eleven vedrørende en væremåde, som er påfaldende for andre
- at der ved brug af konflikt-metoden ikke skal lægges vægt på konsekvensen

OM ANSÆTTELSE/AFSKEDIGELSE

Ansættelse er et begreb, som i lighed med afskedigelse, henhører under TAMU'S arbejdspladslignende struktur. Ansættelse foretages af faglæreren i den respektive arbejdsgruppe på grundlag af elevens begrundede arbejdssøgning. Eleven får her klarhed over arbejdsopgaver og de særlige vilkår, krav og arbejdsbetingelser, der er i arbejdsgruppen, og der træffes præcise aftaler om hvornår og hvordan opstart finder sted. Det er her vigtigt, at en ansættelse bygger på, at gruppen har brug for en mere, og samtidig at eleven kan komme med gode argumenter for at blive ansat. Det sidste for at sikre, at der ikke bliver tale om en opbevaring. Afskedigelse er en logisk følge af ansættelse, da man ikke kan ansættes uden at kunne afskediges, og heiler ikke afskediges uden at være ansat. Hertil kommer, at ansættelses- og afskedigelsesbegreberne følger den virkelighed, som eleverne vil opleve på arbejdsmarkedet. Metoden skal typisk benyttes i forhold til elever, der f. eks. efter påpegninger ikke overholder mødetidsaftaler, eller ikke er indstillet på at udføre det arbejde, som vedkommende sættes til. En afskedigelse kan kun finde sted, hvis eleven på forhånd var klar over, at netop denne handling udløste en sådan. Den skal benyttes til at "gøre eleven ansvarlig for måden at bruge sine muligheder på".

Opmærksomhedspunktet:

- at ansættelse skal behandles med samme alvor og seriøsitet, som hvis det var på en almindelig arbejdsplads
- at der ved en afskedigelse _forud skal foreligge en konsekvenspåpegning eller et påbud, hvor eleven er blevet gjort bevidst om sit ansvar for afskedigelsen.

OM BORTVISNING

Det er primært et aktivt pædagogisk virkemiddel på kostskolerne i TAMU, da eleverne her bor i et institutionsmiljø, hvor grænserne fastsættes af institutionen. Samtidig er bortvisningsbegrebet udviklet for at give eleverne ansvaret for konsekvenserne af deres handlinger. Grænsesætningen er skabt gennem de 3 grundlæggende nej-holdninger som eksisterer på alle TAMU-centre. 1.) Nej til kriminalitet 2.) Nej til brug af narkotika, hash og alkohol på skolen 3.) Nej til brug af fysisk vold som et konfliktløsningsredskab. Der skal fuldes en bortvisning sted hvis eleverne i deres handlinger siger ja til det som skolen siger nej til, uanset grundene til at de gør det. Ikke som en straf, men som en logisk konsekvens af at de vælger at sige ja, der hvor skolen siger nej. Bortvisningen skal være tidsbegrænset og have en varighed på 1 til 3 uger, hvorefter eleven skal kunne vende tilbage til skolen. I samtalen forud for bortvisningen skal det altid understreges, at vedkommende ikke har pligt til at vende tilbage, men alene mulighed herfor. Bortvisning kan ikke bruges i andre sammenhænge end ved overtrædelse af de tre grundlæggende regler. I andre forhold skal der enten benyttes "nulstilling" eller "afmelding", som typisk skal benyttes ved grænseoverskridende vold eller vedvarende misbrug af narkotika.

Opmærksomhedspunkter:

- at bortvisning kun må anvendes i forhold til de tre grundlæggende regler for hvor TAMU's tolerancegrænse går
- at bortvisningen ikke er en afvisning men udtryk for ansvarliggørelse

OM NULSTILLING

Det er en vigtig processkabende metode, der både giver TAMU — centret og eleven muligheder for at stille samarbejdet i bero i en kortere eller længerevarende periode med henblik på - om muligt - at få skabt et nyt grundlag for at kunne genoptage og styrke samarbejdet. Det kan også opfattes som en tænkepause for den elev, som af forskellige grunde er "kørt træf" i skolelivet, og hvor nulstillingen bør anvendes for at sikre, at eleven har en hurtig tilbagegangsmulighed. Metoden kan benyttes, når både skolen og eleven er i tvivl om, hvorvidt det har noget formål at forsætte samarbejdet. Det kan være i forbindelse med mange udglidninger, fravær og svigt, men det kan også være i forbindelse med kriminalitet og andre negative sociale handlinger, som tvinger skolen til at sætte spørgsmålstejn ved formålet med opholdet, f.eks. efter en endt bortvisning. Endelig kan det være en metode, som anvendes over for den elev, der udviser manglende interesse for at gennemføre sin uddannelse. Den gode nulstilling er den, der finder sted, når både skole og elev finder, at begge parter er enige i at få luft til at overveje, om der kan findes grundlag for et nyt samarbejde. Hvis det kun er den ene part der finder samspillet umuligt, vil der være tale om en afmelding.

Opmærksomhedspunkter:

- at der hos eleven er en klar forståelse for formålet med og længden af en nulstillingsperiode
- at eleven i en nulstillingsperioden stadigvæk er elev på skolen og til enhver tid kan henvende sig med henblik på at afbryde den.

OM AFMELDING

Er et pædagogisk begreb, hvis formål kan være igangsættelse af en proces, der sigter mod, at eleven får en pause fra skolen i modsætning til udskrivningsbegrebet, som er udtryk for en mere definitiv afslutning. Afmelding kan finde sted som følge af manglende engagement i forløbet, for meget fravær eller som afslutning på en nulstilling. Afmeldinger må aldrig benyttes som en trussel over for eleverne, og skal som hovedregel altid afsluttes hos social faglig leder eller afdelingschefen. Den kan ikke sidestilles med en "nulstilling", da den kun gennemføres i det omfang der i situationen ikke er en åbning i forhold at få genoptaget samarbejdet inden for en kortere tidsperiode. Ved en afmelding skal der gøres "op med eleven" hvad angår forpligtelser. Elever på kostskolerne skal pakke private ejendele og aflevere arbejdstøj m.v. Dermed er der en klar forskel på afmelding og nulstilling. Det er også muligt, at en bortvisning ender op i en afmelding, enten fordi eleven i bortvisningsperioden havde fundet frem til "bedre" tilbud end TAMU, eller fordi der som grundlag for bortvisningen lå så alvorlige begivenheder, at en afmelding måtte blive resultatet. Når man når til det punkt, at en afmelding måtte blive resultatet bør der altid gennemføres fælles overvejelser om, hvorfor det gik så galt

Opmærksomhedspunkter:

- at en afmelding skal opfattes som en afslutning på samarbejdet og derfor er det vigtigt at få gjort den så positiv som muligt
- at der skal gøres så "rent bord", at eleven oplever, at TM/1U nu er historie, og eleven derfor ikke har noget al kommer efter på skolen.

OM SOCIAL OPFØLGNING

Det er den del af den pædagogiske indsats, som omhandler opfølgningen af den enkelte elev i forbindelse med fravær og sociale udglidninger. Da TAMU er en individuelt tilrettelagt uddannelse, stiller det særlige krav til en lydhørhed overfor eleverne, og en opmærksomhed i forhold til måden den enkelte bruger uddannelsessystemet på. Den hurtige og tætte sociale opfølgning har altid været TAMU'S styrke, da den for det første medvirker til, at en negativ, social situation ikke får lov til at udvikle sig, og samtidig skal den sikre den uddannelsesmæssige kvalitet ved at modvirke, at elever bliver "lempet" gennem et uddannelsesforløb. Den sociale opfølgning med at fange opfanget udglidninger i form af misbrug og kriminalitet er også det, der gør det muligt at arbejde med socialt belastede personer. De vil hurtigt blive fanget op, hvis de ikke kan bruge mulighederne i TAMU. Den sociale opfølgning skal være problemorienteret og problemløsende, og ikke problematiserende og negativ. Eleverne skal opleve, at der er et netværk, som samler dem op, hvis de spiller sig ud af fællesskabet, og derfor bør der være mange opfølgningssamtaler, hvor eleven "hjælpes" på vej til at løse sine vanskeligheder.

Opmærksomhedspunkter

- at den talte opfølgning er naturlig og må derfor ikke af elever og medarbejdere opfattes som noget negativt
- at der i opfølgningen skal lægges meget vægt på at tale om fremtiden ud fra de problemer, som udløser opfølgningen
- at opfølgningen har til mål at styrke eleven så en fastholdelse er mulig,